

Leermiddelenbeleidsplan

Ds. Pierson College

Conceptversie 4.2, 13 juli 2011

Inleiding

Hoewel de ontwikkelingen op ICT gebied al een aantal jaren meer mogelijkheden bieden dan het “standaard lesmateriaal” heeft de invoering van de “gratis schoolboeken” een extra impuls gegeven aan de aandacht voor leermiddelen. Het vastgestelde budget dat de scholen per leerling ontvangen, schept de noodzaak het kostenaspect nadrukkelijker te bewaken, omdat de rekening niet meer vanzelfsprekend bij de ouders neergelegd kan worden.

In de zoektocht naar besparingen wordt door veel scholen bekeken of de inzet van ICT middelen hierbij kan helpen. Met de zoektocht naar toepassingen van ICT middelen dringt zich de vraag op, wat de functie van deze middelen dan wel moet of kan zijn in het totale onderwijsproces. Deze vraag kan niet beantwoord worden zonder dat de school heeft vastgesteld waarop het leermiddelenbeleid in brede zin is gebaseerd.

In dit leermiddelenbeleidsplan wordt geprobeerd deze vraag eerst te beantwoorden en vervolgens een richting vast te stellen, die het ds. Pierson College kan volgen om op een weloverwogen wijze de onderwijsontwikkeling met leermiddelen te ondersteunen.

Uitgangspunten.

Het leermiddelenbeleid moet passen binnen de missie en visie van de school, vandaar dat we die hier herhalen:

Missie en visie van het ds. Pierson College:

Het Ds. Pierson College ziet het, vanuit zijn christelijke traditie, als zijn opdracht een bijdrage te leveren aan zowel de persoonlijkheidsvorming als de cognitieve ontwikkeling van zijn leerlingen in een sfeer waarin medewerkers en leerlingen zich, samen met de ouders/verzorgers, verantwoordelijk voelen voor en betrokken voelen bij elkaar en bij de school als geheel.

Dit houdt in dat ernaar gestreefd wordt de leerlingen

- te vormen in een wederzijdse sfeer van onderling respect, naastenliefde en zorgvuldigheid en hen een eigen verantwoordelijkheid bij te brengen ten opzichte van anderen, individueel zowel als collectief;
- te helpen hun levensbeschouwelijke identiteit te vormen en zich te ontwikkelen tot verantwoordelijke mensen die hun eigen positie kunnen bepalen ten opzichte van de complexe wereld waarmee zij worden geconfronteerd;
- kritisch te leren denken met betrekking tot onze cultuur, cultuurverschillen, de wereld om ons heen, ons leefpatroon.

Voor het onderwijs betekent dit dat ernaar gestreefd wordt:

- rekening te houden met verschillen in achtergrond, aanleg en ontwikkeling van de leerlingen;
- de leerlingen een veilig klimaat te bieden waarin leerlingen en docenten elkaar kennen en gekend worden;
- zijn leerlingen de gelegenheid te bieden zich zelfstandig en in samenwerking met anderen, te ontwikkelen tot verantwoordelijke jonge mensen met een kritisch onderscheidingsvermogen;
- kwalitatief hoogwaardig onderwijs te bieden, hetgeen mede zichtbaar wordt in de resultaten;
- nieuwe onderwijsontwikkelingen vorm te geven via weloverwogen implementatietrajecten.

In kernwoorden kan de missie en visie als volgt worden samengevat:

- Persoonlijkheidsvorming én cognitieve ontwikkeling
- verantwoordelijkheid en respect voor elkaar
- Levensbeschouwelijke identiteit vormen

- Kritisch leren denken
- Rekening houden met verschillen in achtergrond, ontwikkeling en aanleg
- Veilig klimaat
- Zelfstandig én samenwerken
- Hoge onderwijskwaliteit, goede resultaten
- Zorgvuldig vernieuwen.

Overwegingen

In onderstaande overwegingen willen we dit beleidsplan een kader geven.

Nieuwe generaties lerenden

Bron: Onderwijs en open leermiddelen Advies Onderwijsraad – sept. 2008. Citaat *cursief*.

Inleidende redenering

“De nieuwe generaties leerlingen - zeg vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw – leven in een dagelijkse realiteit waarin ict (informatie- en communicatietechnologie) een zeer belangrijke rol speelt. Deze generaties worden wel de netgeneraties genoemd. Ict maakt een integraal onderdeel uit van hun leven. Deze realiteit leidt ertoe dat de leden van deze generaties anders omgaan met informatieverwerking en kennisverwerving dan hun voorgangers. Onder meer ook doordat zij de computer, het internet en de geavanceerde mobiele telefoon als sociaal medium gebruiken. Via deze middelen is kennis of liever informatie snel en alom bereikbaar. Het onderwijs moet daarom – vanuit het algemene pedagogische principe van afstemming van onderwijs op de behoeften en kwaliteiten van leerlingen – aanpassingen doorvoeren en met name ict inpassen in de dagelijkse schoolrealiteit. Daarbij is het ultieme richtpunt het geheel van onderwijsdoelen.

Profiel van de nieuwe leerders

De informatie- en communicatiemogelijkheden die zo pregnant in het dagelijkse leven aanwezig zijn, lijken jongeren op diverse terreinen te beïnvloeden. De opvallendste daarvan zijn:

- *Zij denken eerder in beelden dan in teksten.*
- *Ze gaan actief om met informatie die zij uit verschillende bronnen halen (en die elkaar soms tegenspreken). Zij leren daardoor omgaan met discontinue informatie en daaruit ‘het geheel’ af te leiden. Ze accepteren dat je niet alles kunt (en hoeft) te weten.*
- *Ze zijn gewend om met digitale informatie om te gaan, meer nog dan met gedrukte teksten*
- *Ze zijn gewend om met behulp van ict-middelen diverse activiteiten parallel of nauw aaneensluitend uit te voeren (het zogenoemde multi-tasking). Over de effectiviteit hiervan is veel discussie.*
- *Zij produceren zelf door ict gemedieerde producten als wiki’s, chats, sms-en, websites, weblogs, enzovoort.*
- *Zij leren door te proberen, vaak in samenwerking met anderen. Technologie ervaren ze als iets om te gebruiken, ze zijn nieuwsgierig naar de mogelijkheden ervan.*
- *Ze leren sommige zaken door te doen. Het leren door middel van experimenteren, het proefondervindelijk vaststellen hoe iets werkt, wordt vaak als een van de voorkeuren van de netgeneratie genoemd.*

De netgeneratie is mobiel, voorzien van communicatietechnologie om op verschillende plaatsen in verbinding te staan met onder andere hun sociale kring. Deze veranderingen zijn het sterkst bij de jongste groep (zeven tot twaalf jaar).

Het is gerechtvaardigd om te stellen dat jongeren voorop lopen in het gebruik van nieuwe ict-toepassingen, terwijl scholen juist vaak achterlopen. Deze discrepantie tussen jongeren en het educatieve systeem kan gezien worden als een functionele en productieve spanning, maar kan ook leiden tot een toenemende verwijdering tussen leerlingen en scholen. Zelfs binnen het hoger onderwijs, waar de inzet van ict al verder gevorderd is, worden deze problemen gesignaleerd. Maar het is voor studenten en leerlingen vanzelfsprekend dat de technologie die voor hen onderdeel van het dagelijkse leven is, ook een plek moet krijgen in het onderwijs.”

De tegenstelling tussen de leefwereld van de jeugd binnen en buiten de school is groeiende en wij maken betrekkelijk weinig gebruik van de nieuwe mogelijkheden die de techniek ons (en hen!) biedt. Het is nagenoeg onmogelijk om de snelle ontwikkelingen bij te houden, zie ook Shift Happens op YouTube: <http://www.youtube.com/watch?v=0bNRlbR4ysI>

Dat neemt niet weg, dat we als onderwijsinstituut zoveel mogelijk gebruik zouden kunnen maken van de mogelijkheden die de techniek ons biedt om ons onderwijs te verbeteren.

Ons onderwijs

Een onlangs uitgevoerd onderzoek (interne visitatie 2011) naar de stand van zaken van ons onderwijs gaf aan, dat voor de volgende elementen nog extra aandacht nodig is:

1. Het didactisch handelen afstemmen op de verschillen in ontwikkeling
2. Leerlingen inzicht laten verkrijgen in hun leerproces
3. Leerlingen te maken late krijgen met activerende werkvormen
4. Leerlingen doen reflecteren op hun eigen leerproces
5. Leerlingen de verantwoordelijkheid laten voor de organisatie van hun eigen leerproces

Stand van zaken gebouw/techniek

In 2010 is de ICT-infrastructuur van ons schoolgebouw volledig vernieuwd om te voldoen aan de hogere eisen, die aan de technische ondersteuning van het onderwijs gesteld worden. Nu de initiële problemen nagenoeg allen opgelost zijn, is het mogelijk om daadwerkelijk van de grotere mogelijkheden gebruik te maken.

Het is duidelijk, dat een groeiende rol is weggelegd voor leermiddelen, die gebaseerd zijn op ICT. Een belangrijk deel van dit beleidsplan is dan ook de versterking van de inzet van ICT middelen en alles wat met deze versterkte inzet samenhangt.

“Gratis Schoolboeken”

De invoering van de “gratis schoolboeken” heeft als neveneffect gehad, dat scholen kritischer zijn geworden op het kostenaspect van het leermateriaal. Hierdoor is de ontwikkeling van digitaal materiaal, die vrij langzaam op gang kwam, enorm versneld. Diverse publicaties tonen aan, dat overstappen op digitaal materiaal, alleen vanwege de kosten, geen goede route is voor het invoeren ervan. Voor het ds. Pierson College is de belangrijkste leidraad voor het leermateriaal, dat het, binnen het toegekende budget, optimaal bijdraagt aan het onderwijs binnen de kaders zoals die onder de uitgangspunten vermeld zijn.

Gebruik van leermiddelen

Door de stuurgroep Leermiddelen zijn de uitgangspunten voor leermiddelen als volgt geformuleerd:

Wat?

- Gebruik nieuwe media. Mix digitaal en folio. Innovaties kritisch volgen.
- Kwalitatief goed materiaal. Bv doorlopende lijnen, getoetst en bruikbaar door meerdere docenten, activerend, contexten,
- Leermiddelen geven duidelijk aan wat tot kerndoelen/eindtermen hoort en wat niet
- Aanbod van kennis én vaardigheden, met aandacht voor competenties
- Van reproductie naar productie
- Gebruik makend van probleemgestuurd en project onderwijs
- Schooleigen kerndoelen m.b.t. levensvisie (zie ook: visie)
- Onderscheid leermiddelen en hulpmiddelen (zoals computers, practicummateriaal)

Hoe?

- Ruimte bieden voor differentiatie en maatwerk. Flexibel, variatie, keuzes.
- Activerend en uitdagend
- Vakoverstijgend en samenhang bevorderend. (Secties blijven, vakkenclustering invoeren voor meer samenwerking)
- Eigenheid (identiteit) van afdeling bevorderen. (b.v. praktijk gericht op TL en havo)
- Mogelijkheden voor vorming persoonlijk levensvisie en eigen identiteit.

- Gebruik van digitale toetsing

Waar?

- Veilig: klassen/groepsverband handhaven; sociale vorming, structuur.
- Contextrijk, in de belevingswereld van de leerling.
- De school de maatschappij in en de maatschappij de school in.
- Met gebruik van de ELO.

Perspectieven

Vanuit diverse perspectieven wordt hieronder aangegeven wat de huidige status is, wat de toekomstverwachtingen zijn en wat de stappen zijn, die ondernomen zullen worden. Het betreft:

1. Leermiddelen
2. Personeel
3. Leerlingen
4. ICT
5. Financiën

1. Leermiddelen

a. Context – huidige situatie

Organisatie rond het kiezen van leermateriaal

Voor een verantwoorde besteding van de budgetten is het noodzakelijk dat directie en secties/teams met elkaar in overleg zijn over de keuze van de leermiddelen.

De kern daarbij is: de sectie is verantwoordelijk voor de keuze en legt daarover verantwoording af aan de directie; de eindverantwoordelijkheid voor alle schooluitgaven (en dus ook van leermiddelen) ligt bij de rector.

De procedure voor de keuze van leermiddelen, meer in detail:

- De basis voor de keuze van leermiddelen is het programma van eisen waaraan leermiddelen moeten voldoen (zie bijlage). Het programma van eisen is afgeleid uit de visie van de school (of sector of afdeling) op het onderwijs en de visie op leermiddelen.
Het programma van eisen kan van jaar tot jaar worden bijgesteld en moet niet worden opgevat als een 'afvinklijst'. Wel is het bedoeld als leidraad voor het gesprek tussen sectie en schoolleiding over de gemaakte keuze.
- De sectie doet een voordracht voor leermiddelen. De sectie doet de voordracht in januari van het betreffende schooljaar, als resultaat van een georganiseerd en gestructureerd keuzetraject. Sectie begint tijdig met de oriëntatie op een nieuwe methode of het zelf ontwikkelen van materiaal. Tijdig = min. 1 jaar voor de geplande wissel;
- De voordracht van de sectie wordt in februari van het betreffende schooljaar besproken met het verantwoordelijke directielid en BF-beheerder. De beoogde uitkomst van dit overleg is overeenstemming over de keuze en de prijs/kwaliteitverhouding ervan. Toetsing of voorstellen voldoen aan de criteria
- Bij niet voldoen aan de criteria: hernieuwde oriëntatie door de sectie
- Bij verschil van inzicht of keuzen: nader overleg met directie; beroep mogelijk bij de rector.
- Onder regie van de boekenfondsbeheerder wordt eind februari van het betreffende schooljaar een actueel overzicht van alle gewenste en in gebruik zijnde (digitale) leermiddelen verstrekt.
- De directie bespreekt de financiële consequenties van de wensen met de betreffende sectie. De beoogde uitkomst is een oplossing van het geconstateerde financiële probleem.
- Eind maart van het betreffende schooljaar rapporteert de directie over het totaaloverzicht van aan te schaffen leermiddelen. (in D.O. en aan MR)

De hierboven beschreven procedure geldt voor alle secties die vanaf schooljaar 2010-2011 voor de keuze staan van nieuwe leermiddelen. De procedure wordt na één jaar geëvalueerd en daar waar nodig of gewenst aangepast.

b. Criteria – de toekomst

Op grond van de kernwoorden in de uitwerking van de missie heeft de Stuurgroep Leermiddelen de volgende criteria opgesteld, waaraan leermiddelen moeten voldoen:

Top tien criteria voor het kiezen van leermiddelen:

1. Het materiaal biedt mogelijkheid tot differentiatie op niveau en leerstijl
2. Het materiaal biedt de mogelijkheid tot ontwikkelen van de verschillende competenties (zelfstandig werken, samenwerken, presenteren, initiatieven nemen, doorzetten, werkstukken maken, nieuwsgierig zijn, etc). Het biedt de mogelijkheid om naast producten ook processen te evalueren.
3. Het materiaal is contextrijk en actueel
4. Het materiaal is deels folio en deels digitaal beschikbaar. Er wordt gebruik gemaakt van nieuwe media.
5. Het materiaal is gericht op activerende didactiek
6. Het materiaal sluit aan bij de kerndoelen en eindtermen als ook bij de schoolvisie
7. Het materiaal is vakoverstijgend en samenhang bevorderend
8. Biedt ruimte aan de eigen criteria van de vaksectie
9. Het materiaal heeft een duidelijke structuur en overzicht
10. Er is een goede prijs-kwaliteit verhouding.

Deze criteria zijn verder uitgewerkt in bijlage 1.

Geen totale digitalisering

Duidelijk wordt gesteld, dat de stuurgroep niet streeft naar totale digitalisering van de leermiddelen. De huidige visie is, dat de meeste vakken van een lesmethode, die door een uitgever op de markt wordt gebracht, gebruik zullen blijven maken. Het verwerkingsmateriaal, vooral werkboeken, zal echter vervangen kunnen worden door digitaal materiaal.

Ruimte voor eigen materiaal

Die secties, die van eigen materiaal gebruik willen maken, kunnen dat na overleg met de schoolleiding doen. Dit is van belang in verband met de toe te kennen ontwikkeltijd, die nodig is om het materiaal samen te stellen. Uiteraard worden de materialen aan een kwaliteitstoets (zie hieronder) onderworpen, zodat het materiaal door alle interne vakcollega's bruikbaar wordt geacht.

c. Wat betekent dit? Plan globaal.

1. Leermiddelen zullen vanaf schooljaar 2011 – 2012 getoetst worden aan de onder 1b genoemde criteria. Waar een keuzemogelijkheid is, worden de digitale mogelijkheden nadrukkelijk in de overwegingen betrokken.
2. Voor het overige blijft de bestaande procedure voor de selectie van leermiddelen ongewijzigd.
3. Er zullen kwaliteitscriteria opgesteld worden, waaraan de te gebruiken leermiddelen moeten voldoen. Dit geldt in het bijzonder voor zelf ontwikkeld materiaal, maar ook voor zelf gearrangeerd materiaal.

Het beoordelen van de kwaliteit van leermiddelen hangt samen met:

- de leerdoelen die bereikt moeten worden: kennis, vaardigheden (cognitief, psychomotorisch, affectief, interactief, reactief), en attitudes (competenties).
- de leerlingen voor wie het ontwikkeld is (kenmerken als leerstijl, taalniveau, motivatie)
- de gebruikssituatie (ervaring van de docenten, digitale infrastructuur, praktijklokalen)
- de visie op leren (behavioristisch, cognitivistisch, constructivistisch).

- Bruikbaarheid door anderen dan de auteur(s)

2. De rol van de docenten:

a. Context – huidige situatie

Er zijn algemene kwaliteiten van docenten te formuleren, waaraan in de basis al voldaan moet worden, zoals:

- Het geven positieve persoonlijke aandacht aan leerlingen;
- Het hebben hoge en positieve verwachtingen van leerlingen
- Het zorgen voor een veilige sfeer en een heldere instructie voor leerlingen;
- Het garanderen van een goede doorstroming van leerlingen (samenhang verschillende leerjaren en verschillende afdelingen)

Bij de interne visitatie, uitgevoerd in maart-april 2011 kwamen de volgende punten naar voren:

Positief zijn gewaardeerd bij de lessen:

- Rustige vriendelijke sfeer (meer dan 30x)
- Humor
- Rust
- Duidelijkheid
- Veilig
- Smartboard gebruik
- Betrokkenheid (docent én leerling)
- Structuur

Deze positieve punten verdienen het om ook voor de toekomst geborgd te worden.

b. Criteria personeel – de toekomst

Bij bovengenoemde visitatie worden als conclusie de volgende tips genoemd:

- Leerlingen meer mee laten denken
- Meer activerende didactiek – minder docent gestuurd
- Meer “pingpongen”
- Check op begrip
- Terugkoppelen – wat weten ze al?
- Rustige leerlingen meer betrekken
- Smartboard gebruik intensiveren

Ten aanzien van leermiddelen worden de volgende competenties van leraren verwacht:

- kunnen volgens de aan leermiddelen te stellen criteria zelf leermiddelen arrangeren;
- kunnen bewust omgaan met eindtermen en kerndoelen en weten de doorlopende leerlijn te bewaken;
- durven te experimenteren;
- leveren kwaliteit, want een leermiddel krijgt pas kwaliteit door de manier waarop het wordt gebruikt;
- blijven zich professionaliseren, ook op gebied van leermiddelen;
- leren leerlingen verantwoord om te gaan met moderne media
- weten verbanden te leggen tussen eigen vak en andere vakken en bevorderen het gebruik van gecombineerd materiaal
- kunnen actueel onderwijsmateriaal integreren in de lessen
- zijn kritisch op de relevantie van de lesstof

Voor degenen, die dit zelf wensen, kan de volgende competentie toegevoegd worden:

- kunnen volgens de aan leermiddelen te stellen criteria (kwaliteitseisen!) zelf leermiddelen ontwikkelen;

c. Wat betekent dit voor het personeel – plan globaal

1. **Professionalisering** op het gebied van leermiddelen.

- Vanaf 2010-2011 doen alle docenten ervaring op met het werken met (hulpmiddel) Smartboards en digitale leermiddelen in de les.
- Regelmatig worden cursussen aangeboden op gebied van ICT (Word, Excel, smartboard, outlook, ELO, etc.) Interne en externe scholing
- Visie op ELO en gebruik ervan definiëren. Uitgangspunt is, dat elke leraar van de ELO gebruik maakt. Dit is een voorwaarde voor het toekennen van middelen voor extra digitale media.
- Omgaan met de ELO en het gebruik ervan stimuleren (inspireren) en structureren.
- Opbrengstmeting door controle op gebruik van de ELO
- Scholing die aangeboden wordt past binnen de kaders van het scholingsplan.
- Scholing op het gebied van het arrangeren van digitaal lesmateriaal wordt vanaf het schooljaar 2011 – 2012 aangeboden.

Prioritering m.b.t. scholing gaat plaatsvinden en mondt uit in top 5:

- Bewustwording van eindtermen/kerndoelen (doorlopende leerlijnen)
- Magister (+ELO) leren
- Kennismaken met VO-content (nu nog niet in doorlopende lijnen)
- Gebruik van nieuwe media ICT 2.0
- Klassenmanagement (differentiëren / activerende didactiek) met ICT – creatief denken. Voortborduren op project “effectief Onderwijs”

Gewenste opbrengsten over 5 jaar:

- alle docenten zijn kundig in het didactisch en instrumenteel gebruik van ICT.
- Alle docenten kennen de doorlopende leerlijnen (+ kerndoelen en eindtermen)
- van hun vak.
- Alle docenten kennen VO-content en zijn in staat materiaal hiervan te gebruiken.
- Alle docenten beheersen hun klassenmanagement ook m.b.v. activerende didactiek en ICT
- Een behoorlijk aantal docenten is kundig in het arrangeren van methode vervangend (digitaal) lesmateriaal
- Een aantal docenten is in staat zelf materiaal te ontwikkelen.
- Een open leerklimaat, waarin mensen graag ook van elkaar binnen de school leren – professionele cultuur

Afspraken:

- Er komt een “Pierson Academy” waar mensen zich in kunnen schrijven voor scholing op bovengenoemde terreinen (ook eigen mensen laten delen!!).
- Er wordt gekeken in hoeverre in het “Effectief Onderwijs”- traject aangesloten kan worden met ICT en activerende didactiek.
- Het zelf arrangeren van methode vervangend materiaal wordt gestimuleerd (ook in gesprekscyclus) en gefaciliteerd.
- We gaan onderzoeken of een vorm van samenwerking van aanpalende secties mogelijk is in vakkenclusters.
- De communicatie zal vooral lopen via secties en/of vakkenclusters. Daarnaast zijn er mogelijkheden binnen de afdelingen.
- Er komt een al dan niet digitaal projectbulletin, waarin ervaringen worden uitgewisseld, zodat niet iedereen het wiel hoeft uit te vinden en waar successen (maar ook zaken, die niet blijken te werken) worden uitgewisseld.
- Leerlingen worden geraadpleegd om feedback te krijgen omtrent de appreciatie van het gebruikte materiaal, nu en in de komende jaren.

2. In het **taakbeleid** zal rekening worden gehouden met de tijdsinvesteringen, die nodig zijn om nieuwe leermiddelen binnen de school te halen en ze toe te passen. De school trekt in de komende jaren extra middelen uit om ervaring op te doen met het arrangeren van en het werken met nieuwe media

3. **Voortrekkersrollen.**

De functiemix biedt mogelijkheden om LC en LD functionarissen specifiek met leermiddelen te belasten in een voortrekkersrol. Het zullen vooral de LD-ers en de LC-ers, die gevraagd worden het voortouw te nemen in een groep van vakken of een sectie. De volgende indeling wordt kansrijk geacht:

- a. Talengroep
- b. Bèta vakken
- c. Zaakvakken
- d. Praktijkvakken

Elk van deze groepen krijgt een voorzitter, die

- a. een LC- of een LD functie heeft, die brede interesse voor het vakkencluster heeft;
- b. Vakoverstijgend kan werken
- c. Onderwijskundig goed ontwikkeld is
- d. Initiërend en coördinerend kan optreden
- e. Ontwikkelingsgericht is

Verder wordt er aan elk vakkencluster een e-coach toegevoegd die:

- a. Lid is van de Stuurgroep Leermiddelen
- b. Een scholing hiervoor gevolgd heeft
- c. ICT-vaardig is

4. **Deelname**

Gezien de aard van de plannen (zie verderop), is het vanzelfsprekend, dat alle vakken, die nu van een schriftelijke lesmethode (boek/boeken) gebruik maken, deelnemen in het te volgen traject. Hoewel niet elke sectie van het begin af aan daadwerkelijk met vernieuwingen te maken zal krijgen, moet men er wel van uitgaan, dat dit op termijn het geval zal zijn.

3. De rol van de leerling

a. Context – huidige situatie

Op dit moment hebben leerlingen hoegenaamd geen invloed op of inspraak in het gebruik van leermiddelen. Er bestaat een leerlingenraad, maar deze houdt zich vooral bezig met buitenlesactiviteiten.

a. De toekomst:

Er komen klankbordgroepen per afdeling/jaarlaag waar leermiddelen en het curriculum ook onderwerp van gesprek zijn. Leerlingen zijn de hoofdgebruikers van de leermiddelen, hetgeen ze een belangrijke stem geeft in de mogelijkheden en wensen.

Ook wordt gekeken naar mogelijkheden leerlingen actief in te zetten en verantwoordelijk te maken bij het gebruik van leermiddelen, met name op gebied van ICT.

b. Plan van Aanpak

Een eerste gesprek met leerlingen heeft plaatsgevonden in mei 2011. Dit zal een vervolg krijgen in 2011-12.

Om te bezien of motivatie toeneemt moet er een nulmeting gehouden worden. In 2010-11 is tweemaal de Saqi afgenomen in T3. Hierin wordt ook de motivatie gemeten. Wellicht kunnen we dit instrument inzetten om de motivatie te volgen.

4. De rol van ICT

a. Context - huidige situatie

Zoals onder "Overwegingen" punt 3 vermeld is, is de school voorbereid op een verdergaand gebruik van ICT bij het onderwijs. Elk lokaal (met uitzondering van die voor de kunstvakken en Bewegingsonderwijs) is voorzien van een Smartboard, waarmee de docent zijn klassikale instructie kan ondersteunen. Er is ook voorzien in een schooldekkend draadloos netwerk, waardoor het gebruik van laptops mogelijk is gemaakt. Momenteel wordt gebruik gemaakt van vier laptopkarren: voor Scheikunde, voor Biologie, in het OLC en een algemene laptopkar, die in eerste instantie bedoeld is voor het versterken van het reken- en taalonderwijs. Deze is echter ook voor andere vakken in te zetten

b. De toekomst

Argumenten die pleiten voor een versterkte rol van de inzet van ICT middelen:

1. Het biedt veel mogelijkheden om het onderwijs aan te passen aan de specifieke behoeften van elke individuele leerling. Hierbij refereren we aan overweging 1.
2. Er is meer sprake van een voorbereiding van leerlingen op de maatschappij, waarvan zij deel uit (gaan) maken. In de dagelijkse praktijk wordt immers meer van ICT hulpmiddelen gebruik gemaakt dan in de doorsnee les op school.
3. Het onderwijs kan er aantrekkelijker van worden voor de leerlingen, die meer via beelden en gesproken tekst communiceren dan via teksten op papier.
4. Leerlingen kunnen meer tijd- en plaats onafhankelijk leren.
5. Het wordt steeds moeilijker (en wellicht ook minder wenselijk) om de moderne communicatiemedia uit de klas te bannen. De vraag wordt gesteld: Ban them or use them? Er zijn mooie voorbeelden van het gebruik van de materialen, die de leerlingen reeds in bezit hebben ten dienste van het onderwijs (Sociale media in het onderwijs). Een belangrijk aandachtspunt is dan wel het toerusten van het onderwijzend personeel.
6. Het is gemakkelijker en vanzelfsprekender om te leren in samenhang (vakoverstijgend).

De stuurgroep is van mening, dat laptops, of welke andere digitale apparaten dan ook, zoals tablets, krachtige mobiele telefoons, mediaspelers, hun intrede doen in de scholen. Aansluitend bij een onderzoek, uitgevoerd door BMC op verzoek van Kennisnet/ICT op school (2007), wil de Stuurgroep stappen ondernemen om laptops of andersoortige devices te introduceren in de school.

Zoals bedoeld rapport (http://www.google.nl/url?sa=t&source=web&cd=2&ved=0CCAQFjAB&url=http%3A%2F%2Fdownloads.kennisnet.nl%2Fonderzoek%2Fpresentatiesconferentie%2Flaptopgebruikinhetsbasisenvoortgezetonderwijsnogindekinderschoenen.pdf&ei=ni3JTZqwDMKYOuSV2MYH&usq=AFQjCNF0ONrvesEVuzlELzx9_mrm2hp6OA) vermeldt, is het van belang om een ingrijpende verandering van een degelijke onderbouwing te voorzien. Dit Leermiddelenbeleidsplan beoogt hierin te voorzien.

c. Wat betekent dit voor ICT concreet - plan globaal

Device per leerling

De stuurgroep streeft naar invoering van een device per leerling in een enkel leerjaar (T3) in het schooljaar 2012 – 2013 als pilot. In het komende jaar, 2011 – 2012 zullen hiervoor de nodige voorbereidingen getroffen worden. Er moeten nog wel antwoorden gevonden worden op de vraagstukken inzake fraudemogelijkheden (huiswerk uitwisselen, digitaal proefwerken maken en werkstukken). De educatieve rol van de ELO, en de mogelijke rol van smartphones en leren door computerspellen (games) moet nader onderzocht worden en in het beleid opgenomen.

c. Financiën

a. Context – huidige situatie

Dank zij een gedegen beleid is de school financieel gezond en is er ruimte voor investeringen. Het bestuur heeft aangegeven er voorstander van te zijn om de beschikbare middelen in te zetten ten dienste van het daadwerkelijke onderwijs.

b. De toekomst

In de toekomst moeten alle gebruikte leermiddelen bekostigd kunnen worden uit het daarvoor door de overheid ter beschikking gestelde budget. De invoeringstermijn van een device per leerling is 4 tot 7 schooljaren.

In deze periode daarheen stelt de school extra middelen ter beschikking. Deze noodzakelijke kosten worden in de meerjarenbegroting opgenomen.

c. Wat betekent dit voor financiën concreet – plan globaal

- Het huidige budget is de basis en dit bestaat uit:
 - € 321,50 voor leermiddelen per leerling
 - Kopiekosten educatief gebruik (moet nog nauwkeuriger in beeld gebracht worden)
 - Kosten educatieve software uit ICT budget
- Als alle leerlingen een eigen device hebben, vervallen enkele computerruimten. De daarmee samenhangende afschrijvingen kunnen aan het leermiddelenbudget worden toegevoegd (€ 30.000 à 40.000 per jaar). Na introductie van een device voor T3/T4 kunnen de computers in MP3 vervallen (afschrijving € 6.000,- per jaar); na introductie in de onderbouw eenzelfde bedrag voor het SIC + evt een computerlokaal en na introductie in de hele bovenbouw OLC en Talenlab = € 12.000.
- Tijdelijke extra investeringen in deskundigheidsbevordering in het omgaan met nieuw digitaal lesmateriaal (arrangeren, ontwikkelen): gedurende 3 jaar € 50.000 per jaar (= ca. 1500 klokuren per jaar) uit de Algemene Reserve.
- Secties kunnen projectaanvragen doen m.b.t. het arrangeren van methoden-ervangend lesmateriaal. Het betreft aanvragen voor arrangeren, niet zelf ontwikkelen.
- Extra kosten voor digitaal materiaal moet terugverdiend worden door reductie van folio lesmateriaal (werk- en tekstboeken). De kopiekosten worden in het geheel meegenomen;
- Wanneer een device per leerling door de hele school is ingevoerd, vervalt het extra budget voor deskundigheidsbevordering;
- Er moet ervaring opgedaan worden met de integratie van kosten leermiddelen, het sectiebudget en de kopiekosten per sectie om de wenselijkheid en de haalbaarheid van deze integratie te toetsen;
- Totaalbudget aan leermiddelen en deskundigheidsbevordering wordt door directie jaarlijks vastgesteld;
- Het verantwoordelijke directielid beslist over aanschaf methoden en welke onderdelen daar bij horen;

- Uitgangspunt is zoveel mogelijk verband tussen het aantal lessen per week van het vak in dat leerjaar en het beschikbare budget;
- Erkende ongelijkheid wordt geaccepteerd;
- Beroep mogelijk bij de rector.

Concreet plan:

Via een langlopend project ICT een belangrijkere rol geven in het onderwijs.
Verdere introductie van de laptops in de school met als eindpunt een Device per Leerling (DpL).

Fasering

2011 – 2012 Deskundigheidsbevordering, Sense of urgency aanbrengen/versterken. Kick Off
bijeenkomst in Oktober. Vervolg op Onderwijs Inspiratiedag.

2012 – 2013 Daadwerkelijke invoering in T3

2013 – 2014 idem T4

2014 – 2015 Invoering in klas 1

Enz . t/m klas 6; Mogelijk parallelproces klas 1 en 4 H/V; 2 en 5 resp. 3 en 6, als het succes groot is.

Opbrengsten

Beoogde opbrengsten:

Betere onderwijsrendementen (resultaten, IDU)

Meer gemotiveerde leerlingen (0-meting nodig)

Aantrekkelijker onderwijs (idem)

Gedetailleerdere weergave van de criteria van leermiddelen:

Algemeen:

Belangrijke aandachtspunten in dit traject vanuit de sectie zijn:

- de inzet van nieuwe media (zie 7)
- de gerichtheid op de leerling (maatwerk)
- de prijs van het leermiddel – kosten bewust
- aansluiten bij keuzen van de school inzake ICT/werkboeken/klassensets ed.(i.e.?)
- Eigen vakinhoudelijke criteria van de sectie.
- Schooleigen kerndoelen m.b.t. levensvisie (zie ook: visie)

Leermiddelen:

- zijn gemakkelijk benaderbaar.
 - zijn gemakkelijk vindbaar.
 - zijn gericht op goede omgang van leerlingen met nieuwe media en met elkaar
 - laten samenhang zien tussen het onderwijs en de maatschappij
 - voorzien in aanwijzingen voor leerprocesbegeleiding.
 - voorzien in aanwijzingen voor differentiatie.
 - voorzien in aanwijzingen voor les(sen)structuur.
 - voorzien in aanwijzingen voor klasmanagement
- En verder:
 - Met aandacht voor competenties:
 - Aanbod van kennis én vaardigheden
 - Van reproductie naar productie
 - Gebruik makend van probleemgestuurd en project onderwijs
 - Activerend en uitdagend
 - Vakoverstijgend en samenhang bevorderend. (Secties blijven, vakkenclustering invoeren voor meer samenwerking)
 - Eigenheid (identiteit) van afdeling bevorderen. Zelfbewustzijn en zelfvertrouwen.
 - Mogelijkheden voor vorming persoonlijk levensvisie en eigen identiteit.
 - Veilig: klassen/groepsverband handhaven; sociale vorming, structuur.
 - Met gebruik van de ELO
 - Leermiddelen ondersteunen het leren, maar bepalen het niet. (docent heeft dus ruimte)
 - actueel
 - Differentiatie is mogelijk / inspelen op individuele talenten
 - Leermiddelen differentiëren op niveau: er zijn leermiddelen voor verdieping (meer weten) en verrijking (meer uitleg), opdrachten/taken zijn op verschillende niveaus beschikbaar.
 - Flexibel materiaal (ook in tijd en plaats) , biedt variatie en keuzemogelijkheden.
 - Het repertoire aan leermateriaal van een vak bedient verschillende leerstijlen en intelligenties. (Er zijn leermaterialen aangepast aan de verschillende leerstijlen.)
 - Leermiddelen zijn aan te passen aan (on)mogelijkheden van specifieke (groepen) leerlingen (dyslectici, leerlingen met een andere moedertaalachtergrond, etc.).
 - Gericht op samenwerken
 - De samenwerkingstaken/opdrachten eisen door hoeveelheid en complexiteit dat er samengewerkt wordt.
 - De samenwerkingstaken/opdrachten voorzien in procesmatige instructie/opdrachten/hulpmiddelen (taakverdeling maken, planning, houden aan afspraken, eigen inbreng, (tussentijdse) reflectie en evaluatie van product en samenwerking, enz.).
 - De samenwerkingstaken laten toe dat leerlingen individueel aanspreekbaar blijven op hun bijdrage aan het samen leren.
 - De samenwerkingsopdrachten zijn vakoverstijgend.

- Leerlingen kunnen elkaar ondersteunen
- Contextrijk
 - In de opdrachten/leereenheden worden eigen ervaringen ten nutte gemaakt voor het leren.
 - Het leermateriaal sluit aan bij voorkennis en beleving van de leerlingen.
 - Het leermiddel plaatst leerstof in voor leerlingen relevante, herkenbare contexten (er is een herkenbare relatie met het dagelijks leven van leerlingen, buiten school of bij andere vakken), zet aan tot toepassen van het geleerde in die contexten en laat leerlingen het nut van de leerstof in de 'echte' wereld en voor hun eigen leven ervaren.
 - De leermiddelen laten de samenhang zien tussen verschillende vakken onderling.
 - De leermiddelen laten de samenhang zien tussen het onderwijs en de maatschappij.
 - De gebruikte leermiddelen hebben een hoog actualiteitsgehalte.
- Ondersteunen zelfstandig werken
 - Het leermiddel is zodanig opgebouwd dat het voor de leerling arrangeerbaar is, of dat de leerling alleen of samen met anderen een leerarrangement kan kiezen, passend bij zijn ontwikkelingsdoelen en tempo.
 - De leermiddelen bieden de leerling de mogelijkheid ook buiten de lestijden te kunnen doorwerken.
 - Leermiddelen voorzien in instructie/opdrachten/hulpmiddelen voor planning, reflectie en evaluatie.
 - Het leermiddel bevat hulpmiddelen om startkennis en vaardigheden van leerlingen in kaart te brengen en te bespreken.
 - Het leermiddel bevat opdrachten die eerder opgedane kennis van de leerlingen oproepen en verbinden met de (nieuwe) leerstof.
 - Het leermiddel past binnen een (bestaande) leerlijn (heeft inhoudelijke en didactische samenhang met andere leermiddelen binnen een leerlijn).
 - Het leermiddel geeft inzicht in (een) eindterm(en)/kerndoel(en), en wat leerlingen (nog) moeten leren om hieraan te voldoen.
 - Bijdragen aan probleemoplossend vermogen
 - Leermiddelen leren leerlingen verschillende leer-en oplossingsstrategieën te gebruiken.
- Toetsen
 - Er zijn toetsvormen aangepast aan de verschillende leerstijlen.
 - Toetsen zijn beschikbaar op de verschillende niveaus.
 - Er zijn verschillende vormen van afsluiting van de leereenheid mogelijk.
 - Er wordt gebruik gemaakt van toetsen voor het bepalen van (specifieke) mogelijkheden en problemen.
- Mix van folio en digitaal
 - Leermiddelen zijn multimediaal: bevatten tekst en/of audiovisueel materiaal.
 - Leermiddelen zijn interactief: er wordt feedback gegeven op het handelen van leerlingen.
 - Leermiddelen zijn adaptief: het leerproces wordt aangepast aan het handelen van leerlingen.
 - Digitale leermiddelen ondersteunen leerlingen in het exploreren en experimenteren
 - Digitale leermiddelen ondersteunen communicatie.
 - Digitale leermiddelen ondersteunen toetsing.
 - Digitale leermiddelen vervangen werkboeken.
- Met een duidelijke structuur
 - Elk leermiddel is wat betreft structuur en taalgebruik toegankelijk voor de leerlingen.
 - Het leermiddel heeft op elk niveau (hoofdstuk, paragraaf, scherm, etc.) een duidelijke, vaste structuur.
 - Het leermiddel heeft een inhoudsopgave en/of leerstofoverzicht.
 - Verwijzingen tussen verschillende leermiddelen etc. zijn eenduidig: de leerling kan niet 'verdwalen'.

- Teksten en instructies zijn begrijpelijk, belangrijke begrippen worden goed uitgelegd.